

Мальовничий куточок поліського краю

Рівненський природний заповідник створений третього квітня 1999 року. Його загальна площа складає 42289 гектарів. У складі заповідника шість лісництв: найбільше за площею - Карасинське (10852 гектари), найменше - Грабунське (4499 гектарів). У його структурі лісові масиви складають 52 відсотки, а 48 відсотків - болота.

Природний заповідник - це науково-дослідна природоохоронна установа загальнодержавного значення, яка підпорядкована Рівненському обласному управлінню лісового господарства. Як головне завдання для нього визначено охорону території та збереження природних комплексів і об'єктів, дотримання встановленого встановленого заповідного режиму, проведення наукових досліджень, спостережень за станом навколишнього природного середовища.

За цією офіційною інформацією, забігаючи наперед, скажу, схована неповторна краса одного з куточків поліського краю, до якої мені нещодавно пощастило доторкнутися, вдумлива, клопітка робота людей.

Якщо театр починається з вішака, то заповідник - таки із адміністративного приміщення та прилеглої до нього території. Приміщення - це сучасний, комп'ютеризований офіс, у якому створені всі умови для плідної роботи. Тут працюють 30 фахівців, переважно молодь. Усього ж у колективі заповідника трудяться 176 чоловік.

Як розповів директор Василь Бачук, створено два відділи: лісовий та науковий. І в обох, як і в бухгалтерії, працюють переважно молоді фахівці, в т.ч. й науковці. Офіс для них - це місце, куди сходяться, скажімо, науковці, аби обробити отримані результати досліджень.

- Уся інформація у заповіднику узагальнюється в щорічних звітах за темою "Літопис природи", - розповідає Василь Анатолійович. - У ньому вміщуються результати систематичних досліджень орнітолога, зоолога, ботаніка та інших фахівців. За час роботи заповідника, тобто за сім років, уже видано 5 томів "Літопису природи".

До речі, авторові цієї публікації випало потримати в руках один із таких томів, перегорнути його сторінки, вчитатися в окремі матеріали. І враження залишилося дуже гарне, як мовиться, щодо форми й змісту.

У центральній садибі заповідника розпочато створення музею природи, бібліотеки, наукового гербарію. Щодо останнього, то тут уже мають майже п'ять сотень гербарних аркушів.

Варто зауважити, що дослідження в заповіднику проводяться у співпраці зі співробітниками науково-дослідних установ України. Важливе значення надається і еколого-просвітницькій роботі.

Сьогодні вже можна говорити й про власний почерк роботи колективу, його керівника. Це - вміння побачити головні проблеми перспективного характеру й сконцентрувати зусилля на їх вирішенні з одночасною ретельною увагою до нагальних питань. На етапі становлення, в перші роки, як розповідає директор, коли дошкуляли браконьєри та пожежі, щоб

забезпечити оперативність дій, отою головною проблемою була відсутність зв'язку і пожежних автомобілів. От і розпочали з усунення цих гострих кутів". І вже у грудні 2002 року придбали два пожежні автомобілі, а з першого січня наступного в заповіднику запрацювали три базові радіостанції.

Зауважу, що Василь Бачук очолив заповідник у жовтні 2002 року. І так із місяця в місяць з'являлося в розпорядженні колективу все більше і більше техніки. Нині тут працює 22 радіостанції, а в кожному із шести лісництв є автомобіль чи трактор. А починали ж із нуля.

Про наукову діяльність колективу вже йшла мова вище. Залишається додати, що дирекція тримає в полі зору студентів вузів, які тяжіють до наукової діяльності, залучає їх до 1 досліджень із таким прицілом, щоб після закінчення навчання запросити на роботу.

Багато і виробничих клопотів у колективу по догляду за масивами. У насадженнях проводять санітарно-оздоровчі заходи, санітарні рубки, садять нові ліси. Торік, скажімо, їх заклали на площі 37 гектарів.

Бездумне втручання людини в екосистему заповідника негативно позначилося, як підкреслює Василь Бачук, на його стані. Тож колектив проводить ретельне обстеження і лісів, і боліт, здійснює спостереження за рослинним і тваринним світом, щоб негайно прийти на допомогу природі.

Як це виглядає конкретно? Скажімо, торік площу 100 гектарів, де висохло понад 70 відсотків насаджень, підготували для природного поновлення. Звичайно, доцільність щодо проведення цих робіт була визначена компетентною комісією, до складу якої входять фахівці високих служб, а остаточне рішення приймає відповідне міністерство.

Директор заповідника, коли мова зайшла про болота, висловив чимало нарікань із приводу меліорації. Адже болота утримували вологу, а з меліорацією порушився екобаланс. А нині канали позамулювалися, і від цього знову ж таки виникли фактори, що негативно позначаються на насадженнях. Зрозуміти Василя Анатолійовича Бачука легко, адже він пристрасний природолюб.

А тут мова йде про рідкісні природні куточки. На території заповідника розташоване унікальне Біле озеро. Воно карстового походження, й на його дні є дві карстові лійки. Глибина однієї з них сягає 36 метрів. І озеро Сомино відоме своєю неповторністю, а максимальна глибина його - 13 метрів. А скільки малих озер, скільки боліт! І повсюди цікавий рослинний світ - тільки вищих судинних рослин нараховується майже дві тисячі видів. Недарма ж флору заповідника наука розглядає як ядро флори Українського Полісся.

Для Рівненського заповідника характерна і цікава фауна. Тут мешкають рись, лось, куниця лісова; з птахів - глухар, рябчик, тетерук, вальдшнеп, дупель. Часто гніздяться синиці чубата й московська, чаечка чорноголова, рідше - корольок жовтоголовий.

Ознайомившись із довідковими матеріалами заповідника, переконався, що тут мешкають понад 60 видів ссавців. Досить розповсюдженим є бобер річковий (не і тільки європейський підвид, а й акліматизований канадський).

Взагалі гризунів налічується 20 видів, а друге місце посідають хижаки, яких 14 видів: лисиця звичайна, вовк, єнотоподібний собака, видра річкова, борсук, горностай, ласка, норки європейська та американська.

Варто додати, що в районі заповідника мешкають понад 200 видів птахів. Усіх не перелічити, отож назву тільки занесених до Червоної книги України: сірий журавель, лелека чорний, пугач, бородата неясць, глушець, орлан-білохвіст, скопа, лунь польовий, сорокопуд сірий, великий кроншнеп, сичик-горобець, під орлики великий і малий.

Одне слово, куди не глянь, куди не кинь, всюди дива, які беззахисні, які легко можна поранити, безповоротно втратити.

І щоб цього не сталося, трудяться оці 176 працівників заповідника.

- Кожен із них, - наголошує керівник, - заслугоує на добре слово, високу оцінку праці, але особливо слід відзначити лісничих Миколу Ашомка, Ярослава Устимчика, Олега Овсійчука та науковця Ніну Волошинову. Скажімо, Ашомка зі своїм колективом уберіг у недоторканості лісові масиви в Більському лісництві на території Рокитнівського району.

...Коли від'їжджали із заповідника, у гущаках білими ведмедями ще ховався сніг - ліс, здавалось, уже зачекався весни. Тихо, врочисто. А яка ж краса буде тут, коли в свої права вступить весна!

Петро Велесик